

بهار ۸۲

کتاب سوم از مجموعه‌ی «روایت انصار»
کارنامه‌ی تاریخی استان همدان در جنگ تحمیلی
زمستان ۱۳۶۱ - بهار ۱۳۶۱

پژوهش و نگارش
گل‌علی بابایی

کنگره بزرگداشت سرداران، امیران
فرماندهان و ۸۰۰۰ شهید استان همدان

نشر فاطحان

بهار ۸۲

کتاب سوّم از مجموعه «روایت انصار»
کارنامه‌ی تاریخی استان همدان در جنگ تحمیلی
زمستان ۱۳۶۰ - بهار ۱۳۶۱
ناشر: نشر فاتحان، سازمان حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس و بسیج
به اهتمام: گل‌علی بابایی
ویراستار: یاسمن طالب‌زاده اردوبادی
حروف‌نگار: مریم رضایی
نمونه‌خوان: محمود بابایی
طرح جلد: مجید زارع
نوبت چاپ: اوّل - پاییز ۱۳۸۹
شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه
قیمت: ۱۲۹۰۰ تومان

سرشناسه: بابایی گل‌علی ۱۳۳۹
عنوان و نام پدیدآور: بهار ۸۲: کارنامه‌ی تاریخی استان همدان در جنگ تحمیلی زمستان-۱۳۶۰ بهار ۱۳۶۱ / پژوهش و نگارش گل‌علی بابایی (به سفارش) سازمان حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس و بسیج
مشخصات نشر: تهران، فاتحان، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری: ۱ ج (بدون شماره گذاری)؛ مصور.
فروست: روایت انصار؛ کتاب سوم.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۰۳۳-۰۲-۰
وضعیت فهرست‌نویسی: قیاد.
موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ - خاطرات.
موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ - شهیدان
شناسه افزوده: سازمان حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس و بسیج.
رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۹ ب ۲۳ / DSR1۶۲۸
رده‌بندی دیویی: ۹۵۵ / ۰۸۴۳۰۹۲۲
شماره کتاب‌شناسی ملی: ۲۱۲۰۴۸۶

کنگره بزرگداشت سرداران، امیران
فرماندهان و ۸۰۰۰ شهید استان همدان

نشر فاتحان

خیابان نوفل‌لوشاتو - خیابان هانری کربن - پلاک ۳ و ۵
تلفن مرکز پخش: ۶۶۷۰۸۳۶۹
حق چاپ و نشر برای ناشر اثر محفوظ است.

... صدام به من گفت: وفیق؛ اثین و ثمانین،
و ما ادریک اثین و ثمانین!

یعنی؛ [سال هزار و نهصد و] هشتاد و دو! و تو چه می‌دانی که هشتاد و دو [میلادی]
چیست؟ در بهار این سال، ارتش و حکومت من، تا آستانه‌ی نابودی کامل پیش رفت.^۱

... و شگفتا که طومار عمر ننگین حاکمیت رژیم بعثی صدام، سرانجام در بهار ۱۳۸۲
[شمسی] در هم پیچیده شد.

تمام اجر معنوی این کتاب نثار:
ارواح طیبه‌ی شهیدان سرافراز خطه‌ی الوند
آنان که از آغاز نهضت الهی امام خمینی
تا آخرین روز دوران هشت ساله‌ی دفاع ملت ایران
شجاعانه در برابر دشمن ایستادند
به ویژه؛ شهیدان شورآفرین نبردهای
مطلع الفجر،
فتح‌مبین
و الی بیت المقدس

۱- رک: به: ویرانی دروازه‌ی شرقی، خاطرات سرلشکر ستاد وفیق السامرائی، فصل یکم.

همکاران این پژوهش:

مدیریت پروژه :

اداره کل بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش های دفاع مقدس استان همدان

سازمان حفظ آثار و نشر ارزش های دفاع مقدس و بسیج

نظارت و کنترل محتوایی:

سردار سرتیپ حسین همدانی

سردار سرتیپ علی شادمانی

سردار سرتیپ ۲ جعفر مظاهری

مشاورین نظامی: امیر سرتیپ دوم زرهی ستاد محمد جواد

سرتیپ دوم پاسدار مهندس سعید قاسمی

مشاور پژوهشی: حسین بهزاد

نظارت فنی: دکتر سیدحسن شکری

علی اصغر بهمن نیا

ویراستار: یاسمن طالب زاده اردوبادی

خدمات عکس، سند و نقشه:

آرشیو اداره کل بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش های دفاع مقدس استان همدان

آرشیو مؤسسه حفظ آثار سپاه محمدرسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم)

و کانون پژوهشی یگان نگاران

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	یادداشت ناشر
۱۱	مقدمه‌ی مؤلف
۱۹	فصل اول: جنگ؛ سال دوم
۶۵	فصل دوم: هجرت از غرب
۱۶۹	فصل سوم: طرح عملیاتی کربلا - ۲
۲۴۷	فصل چهارم: با نام زهرا (س)؛ به پیش
۳۰۷	فصل پنجم: سرها زیر شنی‌ها
۳۵۱	فصل ششم: صدام می‌گریزد
۴۹۱	فصل هفتم: طرح «شیخ-۲»
۴۰۷	فصل هشتم: قراویز؛ تکِ هفت فروردین
۴۳۱	فصل نهم: انرژی اتمی
۵۳۳	فصل دهم: گره کور آماد
۵۸۷	فصل یازدهم: از پل تا جاده
۵۴۷	فصل دوازدهم: دفاع با جناحین باز
۷۵۹	فصل سیزدهم: محور سلمان در کانال و دژ
۸۷۵	فصل چهاردهم: قدس؛ تیپ قهرمان
۸۹۷	فصل پانزدهم: رهایی خرّمشهر
۹۹۷	فصل شانزدهم: طرح «شیخ-۳»
۱۰۳۱	فصل هفدهم: تا ویرانه‌های قصر شیرین

● یادداشت‌ناشر:

آینه‌ای حماسی، روبه‌روی تاریخ قد کشید و تصویری باروت زده، بر قامت آن نشست؛ تصویری به طول هشت سال بایمردی و به عمق هزاران هزار لحظه‌ی بی‌تکرار. آینه در حجم حماسه و عرفان تن شست و در مرداد ۱۳۶۷، آبروی تاریخ قبیله‌ی بشر شد. سال‌ها گذشت و گذر ایام، بر جمال بی‌مثال آینه، غبار نسیان نشاند و تصویری محو، اما نورانی، از آینه ساطع شد.

دل «حاج احمد» می‌خواست و دیده‌ی «حاج محمود» و دست «حاج همت»؛ که راه فرات را بشناسد، تا آب بیاورد و غبار بشوید از جمال آینه.

گل‌علی بابایی؛ بازمانده‌ی نسلی است که رسم اشراق آینه‌ها را خوب می‌شناسد. همان نسل بی‌ادعا و تعالی‌جو. لاجرم؛ قلم‌اش به تپش افتاد تا حقیقت آینه‌های بی‌غبار را، برای فردائیان بازگو کند.

نخست؛ سیری آفاقی کرد در سیره‌ی شهیدان و دفتر خاطرات آنان را ورق زد تا رسید به صحیفه‌ای آمیخته با درد، که در لایه‌های تودرتوی اندیشه‌ی فرماندهان و راویان بازمانده از آن نسل، پنهان مانده بود و از آن‌جا، نقبی زد به اعماق تاریخ؛ از حزن اکنون‌زدگی گذر کرد، تا رسید به بهاری دلنشین و ماندگار.

در سومین کتاب از مجموعه‌ی «روایت انصار»، بابایی همگام با فرزندان دیار همدان، از دامنه‌ی تیفه‌های تنگ کورک، رنگین‌کمانی از فراز و نشیب‌ها را نشان‌مان می‌دهد که تا قامت بلند مناره‌های مسجد جامع خرمشهر قهرمان، امتداد می‌یابد.

... و «بهار ۸۲»؛ اشراق این حماسه‌هاست.

سازمان حفظ آثار و نشر

ارزش‌های دفاع مقدس و بسیج

نشر فاتحان

● یادداشت مؤلف:

«مَنْ وَرَّخَ مُؤْمِنًا، فَكَأَنَّمَا أَحْيَاهُ»

جان جهان و خاتم پیامبران حضرت محمد (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند:

آن کسی که تاریخ مؤمنی را بنگارد، به مانند آن است که او را زنده کرده است.^۱
در ماه‌های پایانی سال ۱۳۸۷، برای تدوین کتاب سوّم از مجموعه‌ی «روایت انصار»؛ کارنامه‌ی عملیاتی استان همدان در هشت سال دفاع مقدس، طرح اولیه‌ی نوشته شد که براساس آن، این جلد می‌بایست دربرگیرنده‌ی نقش مردم و یگان‌های رزم استان همدان در جنگ تحمیلی، طی مقطع زمانی زمستان ۱۳۶۰ تا پایان تابستان ۱۳۶۱؛ حدفاصل نبردهای مطلع الفجر، فتح‌مبین و الی بیت المقدس باشد.

در پی نهایی شدن این تصمیم، از سوی هیأت مدیره‌ی پروژه‌ی «روایت انصار»، وظیفه‌ی پژوهش و گردآوری سوابق، اعم از اسناد صوتی و مکتوبات، به اداره کل بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان همدان محوّل شد.

از آن‌جا که طرح بازخوانی نقش مؤثر مردمان سلحشور دیار الوند در به ثمر رساندن دفاع جانانه‌ی ملت قهرمان ایران، جزو برنامه‌های از پیش تعریف‌شده‌ی بنیاد استان همدان بوده است، به همین منظور در کوتاه‌ترین فرصت، حجم کمی قابل توجهی از مکتوبات پیاده شده از نوارهای آرشیوی آن جلسات، در اختیار مؤلف قرار گرفت.

۱- ر.ک به کتاب: سفینه البحار و مدینه الحکّم والآثار، مؤلف: مرحوم حاج شیخ عباس قمی، ج ۲، ذیل ماده‌ی

در جریان ارزیابی‌های اولیه‌ی مدارک مکتوب ارائه شده از سوی آن نهاد، کاشف به عمل آمد که به رغم برخورداری از حجم حیرت‌انگیز کمی و ارزش‌های کیفی نسبی، این اسناد، مطالب مندرج در آن‌ها، به هیچ وجه جوابگوی تدوین تاریخچه‌ی عملکرد استان همدان در دفاع مقدس، طی مقطع زمانی موردنظر در این کتاب نخواهد بود. از این رو، بار سفر بستم تا به اتفاق همکار قلمی‌ام؛ حسین بهزاد، برای دیدار و مصاحبه با شماری از شاخص‌ترین چهره‌های رده‌ی فرماندهی و عملیاتی رزمندگان استان همدان، راهی آن دیار شویم.

حاصل تلاش ما، طی دو مرحله سفر و پنج شبانه‌روز تحقیقات میدانی در همدان، فراهم آمدن مجموعه‌ای از اطلاعات، مشتمل بر ۳۵ ساعت مصاحبه با افراد مختلف از طیف‌های متنوع رزمندگان این استان بوده است.

مرحله‌ی بعدی، مراجعه به فیش‌های استفاده نشده‌ی کتاب «همپای صاعقه»، استخراج شده از مجموعه نوارهای عملیاتی - آرشیوی، در چهار گرایش کلی مصاحبه‌های میدانی، مکالمات بی‌سیم، با فرماندهی‌ها و جلسات توجیهی بود. در جریان مرحله‌ی پژوهش این کتاب یک بار دیگر رفتم و همه‌ی آن متون را دوباره دست‌چین، انتخاب، تلفیق و به مدت ۱۸ ماه تدوین کردم. در نتیجه حاصل کلنجار رفتن، با آن همه اوراق، شد کتاب حاضر.

به خلاف کتاب اول این مجموعه، که حاصل فعالیت قلمی مشترک من و حسین بهزاد بود، روند امور کتاب سوم، به علت درگیر شدن حسین بهزاد در پروژه‌ی «مهابت ختن»^۱، به گونه‌ای پیش رفت که در جریان عمل، مسئولیت نگارش کتاب حاضر از آغاز تا پایان آن، به تنهایی بر دوش من قرار گرفت. البته پس از طی مراحل نگارش هر یک از فصول، صفحه به صفحه و سطر به سطر آن‌ها را به اتفاق حسین بهزاد که عهده‌دار امر مشاور پژوهشی کتاب سوم شده بود، مورد بازبینی و باز ویراست قرار می‌دادیم.

اکنون در فرجام نزدیک به دو سال تلاش بی‌وقفه، بسیار خوشحالم که در سی‌امین سال شروع جنگ تحمیلی، کتاب به مرحله‌ی چاپ رسید.

در این جالازم می‌دانم متذکر شوم که در رابطه با تاریخچه و نحوه‌ی عملکرد فرماندهان و رزمندگان حاضر در خطوط پدافندی «قراویز» و «مهران» طی مقطع زمستان ۶۰ تا آغاز

۱- ر. ک به کتاب: مهابت ختن؛ تاریخ شفاهی انقلاب و دفاع مقدس به روایت سردار سرتیپ حسین همدانی، به اهتمام: حسین بهزاد، انتشارات فاتحان، چاپ چهارم، تهران، پاییز ۱۳۸۹.

تابستان ۱۳۶۱ مؤلف به شدت دچار فقر اسناد، خاطرات و مدارک آرشیوی بوده است. به رغم این عسرت شدید، با توفیق الهی موفق شدم طی دو فصل براساس مختصر روایت‌های موجود یادگاران ارجمند آن دو خط پدافندی در صفحات آرشیوی بازخوانی‌ها، به قدر وسیع قلیل خویش به شمه‌ای از وضعیت خطوط پدافندی یاد شده در آن مقطع تاریخی پردازم.

اگر عمری باقی ماند امید است در چاپ‌های بعدی این کتاب بازماندگان عزیز آن دو خط پدافندی جبهه‌ی غرب صاحب این قلم را قابل بدانند تا این نقیصه برطرف شود. در جریان نگارش «بهار ۸۲»، مؤلف از موهبت همکاری مشفقانه‌ی بزرگانی برخوردار بود که در صدر آن‌ها نام رزمنده‌ی باصفای جبهه‌های جنگ؛ حاج حسین همدانی می‌درخشد. علاوه بر ایشان، دیگر فرماندهان، بسیجیان، ارتشیان، پاسداران، جهادگران و مردم غیور استان همدان هم بودند که حمایت‌های معنوی و خاطرات متنوع و زیبای‌شان زینت‌بخش این کتاب شده است. شیرمردان خطه‌ی قهرمان پرور همدان، بزرگوارانی هم‌چون:

حضرت آیت‌الله‌العظمی حاج شیخ حسین نوری همدانی، آیت‌الله‌اعلمی، حجت‌الاسلام والمسلمین محمد جواد، شادروان حاج محمد سماوات، سردار سرتیپ پاسدار علی شادمانی، امیر سرتیپ زرهی ستاد محمد جواد، امیر سرتیپ زرهی ستاد محمود بدری، امیر سرتیپ پیشه‌ور، امیر سرتیپ ذبیح‌الله اسکویی، امیر سرتیپ شادروان مهدی شهرگان، امیر سرتیپ اکبر رضایی و هنرمندان عکاسی که حاصل شکار لحظات جنگی آن‌ها، عکس‌هایی است که زینت‌بخش صفحات مصوٰی کتاب حاضر شده است. عزیزانی هم‌چون: شهید سعید دروزی، شهید حمید یوسفی و جناب آقای عباس رسول شریفی.

... و آقایان: جعفر مظاهری، حمید حسام، سعید بادامی، علی اکبر محضاران، علی اصغر حاجی بابایی، علی خوش‌لفظ، علی دلگرم، محمدعلی همایونی، علاءالدین حبیبی، محمد شفیع علامه قانع، علی صیادزاده، محمد صیادزاده، مهدی فرجی، مهدی صدیق، حاج رستم مریانجی، حاج محمود فریدی، مهدی روحانی، صابر نورانی، محمد یادگاری، جواد لاله‌جینی، حسن تاجوک، مهدی بادامی، مهدی اولیایی، جلال یونسی، علی اصغر صمیمی، رضا سلمان‌زاده، رضا گوهریان، سعید چیت‌سازیان، حسین گوهریان، محمد جباری، علی اسماعیلی، حجت‌الله جربان، علی کائید، امیر چلوبی، فتح‌الله شیربان، رضا میرزایی، ابراهیم محمودآبادی، هم‌چنین آزادگان سرافراز: سعید فرجیان‌زاده، باقر

سیلوری، جمشید ایمانی، رضا شانه‌ای، هاشم جواهری، رضا حاجیلو، رضا مستجیری، سید مصیب میر سجادی و مهدی طحانیان که خاطرات زیبایشان زینت بخش کتاب شده است.

هم‌چنین مؤلف خود را ناگزیر می‌داند از بابت استخراج خاطرات و مدارک مکتوب شماری از فرماندهان ارشد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و ارتش جمهوری اسلامی ایران در مقطع تاریخی مربوط به این کتاب، مراتب امتنان خود را به پیشگاه آنان عرضه دارد، بزرگانی هم‌چون: امیر سپهبد شهید علی صیاد شیرازی، سرلشکر پاسدار غلام حسین افشردی (معروف به حسن باقری)، سرلشکر شهید میرزا محمد بروجردی، امیر سرلشکر شادروان قاسم علی ظهیرنژاد، امیر سرلشکر شهید یعقوب علیاری، امیر سرلشکر شهید مسعود مفردنیایی، سرهنگ شهید مرتضی خسرو تاش، و دیگر سرداران شهید: غلام علی پیچک، محسن حاجی بابا، سعید گلاب، داوود کریمی، احمد متوسلیمان، محمد ابراهیم همت، عباس کریمی، محسن وزوایی، مهدی زین الدین، احمد کاظمی، حمید معینیان، رضا چراغی، اسماعیل قهرمانی، احمد بابایی، اکبر حاجی پور، عباس شعفر، حسین تقوی منش، علی اصغر بشکیده، سید محمد رضا دستواره، علی اکبر هاشمی، علی هاشمی، احسان قاسمی، اصغر شمس، حسین مبارک آبادی، علی رضا موحد دانش، بهمن نجفی، حسین قجه‌ای، و شهدان شاخص استان همدان در مقطع مورد اشاره‌ی کتاب حاضر، نظیر: حاج محمود شهبازی دستجردی، حاج محمود نیکو منظر، حبیب الله مظاهری، علی رضا حاجی بابایی، علی رضا شهبازی، خسرو ارزنگی مهربان، حاج علی صفری، امیر ثیل گلی، فریدون عبوضی، ستار ابراهیمی، سعید دروژی، اسماعیل شکری موحد، عبدالصمد یونسی، عبدالرضا سوری و دیگر شهدان سرافراز خطه‌ی الوند که نام‌های متبرک آن‌ها در پایان فصول مربوط به هر یک از عملیات‌ها درج شده‌اند.

هم‌چنین مؤلف افتخار دارد که موفق شد از خاطرات، مکتوبات، دست‌نوشته‌ها و مقالات شماری از سرداران سپاه و امیران ارتش جمهوری اسلامی ایران استفاده نموده و از این طریق بر غنای اثر بیفزاید. عزیزانی چون: دکتر محسن رضایی میرقائد، سرلشکر پاسدار سیدیحیی (رحیم) صفوی، دکتر غلام علی رشید، امیر سرلشکر حسین حسینی سعدی، سرلشکر پاسدار محمد علی جعفری، امیر سرتیپ فرض الله شاهین‌راد، سرتیپ پاسدار علی رضا عندلیب، امیر سرتیپ مسعود بختیاری، امیر سرتیپ سعید پورداراب، امیر سرتیپ علی اکبر موسوی قوی‌دل، امیر سرتیپ مفید، امیر سرتیپ نصرت الله معین‌وزیری،

امیر سرتیب محمدجعفر لهراسبی، سرتیب پاسدار محمد درودیان، امیر سرتیب مصطفی شهری، هم‌چنین مؤلف لازم می‌داند، متذکر این نکته بشود که در جریان روند پژوهشی کتاب حاضر، از مجموعه‌ی خاطرات ارزشمند شماری نه‌چندان قلیل از رزمندگان و فرماندهان دوران دفاع مقدس که هرچند بومی استان همدان نبودند، اما علاوه بر آن که نقشی انکارناپذیر در حوادث مرتبط با مقطع تاریخی مدنظر کتاب حاضر داشته‌اند، از عملکرد رزمندگان استان همدان نیز روایت‌های بکر و بدیعی در مخزن خاطراتشان داشتند که به همین جهت با ایشان مصاحبه‌هایی صورت گرفته است که بخش‌هایی از خاطرات این بزرگواران در فصول مختلف کتاب به فراخور مناسبت، مورد بهره‌برداری قرار گرفته‌اند.

از جمله، خاطرات عزیزانی هم‌چون: حسین خالقی، مصطفی خاکسار قهرودی، عبدالمحمد رئوفی‌زاد، نصرت کاشانی، محمد کوثری، حسین الله کرم، سعید قاسمی، مرتضی مسعودی، جعفر جهرونی‌زاده، نصرت‌الله قریب، قدرت‌الله شاه‌وردی، محمود مرادی، مجتبی صالحی‌پور، اصغر ابخضر، منصور حیدری، احمد خرم‌طریق، علی حاجی‌زاده، محمد عجم، مصطفی اکبری، عباس امیری‌فرد، علی مختاریان، حسین عاقلی‌فرید، سرهنگ جابری‌پور، اصغر کاظمی و حسن معجزاتی.

راویان اعزامی دفتر سیاسی - وقت - سپاه به قرارگاه فرعی نصر-۲ در مقطع زمستان ۱۳۶۰ تا فتح خرم‌شهر در خرداد ۱۳۶۱، آقایان: شادروان حسین داورزنی، اسدالله توفیقی و امیر رزاق‌زاده که حاصل پنج ماه متمادی و شبانه‌روزی ضبط رویدادهای، قبل، حین و پس از هر نبرد در قرارگاه فرعی نصر-۲ را این گرامیان به عهده داشتند. به مصداق حدیث شریف نبوی (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) که می‌فرماید:

«مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْمَخْلُوقَ، لَمْ يَشْكُرِ الْخَالِقَ»

مؤلف بر خود فرض می‌داند از کلیه‌ی اشخاص حقیقی و حقوقی و هم‌چنین دستگاه‌هایی که در فراهم آمدن کتاب سوّم از مجموعه‌ی «روایت انصار» نقشی انکارناپذیر ایفا نموده‌اند، سپاسگزاری نماید.

از جمله: اداره کل بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان همدان؛ خصوصاً آقایان مهندس قاسم آرتیمانی، جعفر زمردیان، سیدعلی مساوات، امیر روشنایی، احمد میرزاخانی. سازمان حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس ارتش جمهوری اسلامی ایران، به‌خصوص پایگاه هوایی خلبان شهید محمد نوژه؛ همدان. مرکز مطالعات و

تحقیقات جنگ سپاه و پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس خصوصاً سردار جانباز احمد سوداگر تقدیم می‌دارم.

سازمان حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس و بسیج و نیز انتشارات فاتحان، به ویژه آقایان: علی ناظری و مصطفی آقامیری، مؤسسه حفظ آثار سپاه محمدرسول‌الله (صلی الله علیه و آله و سلم) علی‌الخصوص گرامیانی هم‌چون: مجتبی عسکری، کمال سپاهی، سیدحسن شکری و حسین محمدپور. از مؤسسه پژوهشی - تخصصی نوبنیاد تاریخ دفاع مقدس موسوم به «یگان نگاران» نیز، که کمک‌های نرم‌افزاری بی‌شمار خود را در اختیار اینجانب قرار دادند. قدردانی می‌نمایم.

بر خود واجب می‌دانم از مساعدت‌های فکری و مشورتی پیشکسوت بزرگوار عرصه‌ی ادبیات دفاع مقدس استاد علی‌رضا کمری‌همدانی که با ارائه‌ی نقطه‌نظرات راه‌گشا و رهنمودهای بی‌ست شکن خود در روند پژوهش و نگارش این کتاب، حقی عظیم به گردان صاحب این قلم داشته است، خالصانه ابراز سپاس نمایم.

زحمت حروف‌نگاری کتاب را طی سه مرحله‌ی متوالی و طاقت‌فرسا، سرکار خانم مریم رضایی مقبل شدند، که از زحمات ایشان نهایت امتنان خود را ابراز می‌دارم. سپاس ویژه خود را به سرکار خانم یاسمن طالب‌زاده اردوبادی بابت ویراستاری متن دستنویس کتاب حاضر تقدیم می‌کنم.

مرحله‌ی دشوار صفحه‌آرایی اثر حاضر را دوست و برادر عزیزم جناب آقای مهندس علی‌اصغر بهمن‌نیا عهده‌دار شد که از او نیز سپاسگزارم.

متشکرم از هنرمند ارجمند آقای مجید زارع که اجرای طرح جلد کتاب سوم از مجموعه «روایت انصار» را با نهایت ذوق هنری خود به عهده گرفت و دوست بسیجی‌ام حسین ثالثی که عکس‌های تاپ در اختیارم قرار داد.

و در پایان، امید است کتاب حاضر مایه‌ی سرافکندگی مؤلف در پیشگاه ارواح طیبه‌ی شهیدان و الامقام حماسه‌ی دفاع مقدس نبوده، بلکه وسیله‌ای باشد برای جلب نظر عنایت و شفاعت آن جان‌های تابناک، در روزی که از آن با عنوان «یوم‌الحسرت» یاد می‌کنند.

تهران - ۳۱ شهریور ۱۳۸۹

گل‌علی بابایی